

Meld vruchtvorming van Aziatische duizendknopen en hemelboom!

Stef van Walsum, Ruud Beringen & Baudewijn Odé, FLORON

Hemelboom en Aziatische duizendknopen zijn invasieve exoten die zich voornamelijk vegetatief verspreiden. Van beide soorten is recent bekend geworden dat ze in Nederland ook vruchten kunnen vormen. Over de verspreiding van vruchtvormende duizendknopen en hemelbomen in Nederland is echter nog weinig bekend. FLORON roept daarom op om waarnemingen van 'vruchtdragende' hemelbomen en duizendknopen door te geven.

Aziatische duizendknopen

De uit Japan afkomstige Japanse duizendknoop (*Fallopia japonica* var. *japonica*) is door middel van stekken als sierplant verspreid over nagenoeg alle continenten in de wereld. Naast Japanse duizendknoop komen ook Sachalinse duizendknoop (*Fallopia sachalinensis*), Afghaanse duizendknoop (*Persicaria wallichii*) en basterdduizendknoop (*Fallopia x bohémica*) verwilderd voor. Nieuwe groeiplaatsen van duizendknopen kunnen ontstaan uit wortelstokfragmenten, die bijvoorbeeld met tuinafval, het verplaatsen van grond of stromend water verspreid worden. Ook maaiwerkzaamheden kunnen ervoor zorgen dat duizendknopen zich razendsnel verspreiden. Een stengelfragment met stengelknoop kan onder gunstige condities al leiden tot een nieuwe groeiplaats.

Vruchten van Japanse duizendknoop var. *compacta*.
(Foto: Ruud Beringen)

Van Japanse duizendknoop zijn in Europa vooral vrouwelijke planten bekend. De soort lijkt zich in Nederland tot nu toe alleen vegetatief voort te planten. Dat Sachalinse duizendknoop de Japanse duizendknoop kan bevruchten is al vrij lang bekend, want daaruit komt de basterdduizendknoop voort. Recent is bekend geworden dat mannelijke stuifmeelbronnen van Chinese bruidssluier (*Fallopia baldschuanica*) en de variëteit 'compacta' van de Japanse duizendknoop, de vrouwelijke planten van Japanse duizendknoop ook kunnen bevruchten, die daarbij onder gunstige omstandigheden kiemkrachtige zaden kunnen produceren. De zaadproductie is, voor zover bekend, in Europa zeldzaam, maar lijkt toe te nemen.

Hemelboom

De van oorsprong uit China afkomstige hemelboom (*Ailanthus altissima*) is ook over alle continenten verspreid, met name als sierboom. In Nederland lijkt de soort steeds frequenter te verwilderen. De hemelboom vermeerdert zich onder andere vegetatief door wortelopslag. Bij maaien of kappen ontstaan er nieuwe scheuten aan de wortels of uit de stam. Dit is goed te zien in middenbermen van snelwegen waar hemelboom zich door wortelopslag over tientallen meters kan uitbreiden.

Vruchten van een spontaan langs het spoor opgeslagen hemelboom in Nijmegen. (Foto: Baudewijn Odé)

Zaailing van een hemelboom in Malden, afkomstig van een paar vruchtdragende bomen bij het tuincentrum even verderop. (Foto: Baudewijn Odé)

Ook vruchtdragende hemelbomen zijn een bron voor uitbreiding. Veel aangeplante bomen dragen rijkelijk vrucht, maar ook steeds meer spontane nakomelingen produceren zaad. Vanaf zeven jaar oud kunnen bomen al vrucht zetten; een volwassen boom produceert 100.000-den zaden. Deze zaden kunnen door de wind over aanzienlijke afstanden verspreid worden.

Risico's vruchtzetting

Het voornaamste risico van zaadvorming is dat zaden zich gemakkelijker door wind en water laten verspreiden dan fragmenten van wortels en stengels. De mogelijkheden voor verspreiding van deze soorten nemen dan toe, wat bij invasieve exoten erg ongewenst is. In het geval van duizendknopen kan de vorming van kiemkrachtige zaden ook bijdragen aan het ontstaan van nieuwe hybriden met grotere genetische variatie, waardoor de concurrentiekracht van de duizendknopen nog verder toe kan nemen, zo blijkt uit een risicobeoordeling van de vier Aziatische duizendknopen. Ze kunnen zich dan ook meer vestigen in natuurlijke habitats, doordat ze zich beter aan kunnen passen aan de omgeving.

Geef vruchtdragende planten door

Om verdere verspreiding van Japanse duizendknoop en hemelboom te voorkomen is het van belang te weten waar zich zaadbronnen bevinden, zodat hier bij de bestrijding actief op gestuurd kan worden. FLORON roept daarom op om waarnemingen van Japanse duizendknopen (inclusief basterd- en Sachalinse duizendknoop!) en hemelbomen met vruchten door te geven via bijvoorbeeld de [app NOVA](#) of via [Waarneming.nl](#). Geef bij 'stadium' aan dat de plant 'vruchtdragend' is. In het geval van hemelboom willen we, van bomen die in een park, plein, tuin of laan groeien, ook graag weten of het om een 'aangeplant' exemplaar gaat.